

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 80 0 П 081088 19 Рев
Бања Лука, 19.2.2020. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Горјане Попадић, као чланова вијећа у правној ствари тужитеља М.М. и М.М.1, обоје из Д.П., М., које заступа Д.Д., адвокат из М., против тужених Т.Б. из Б. ..., коју заступа В.Л., адвокат из Б., ..., А.Б. из Б. ..., коју заступа М.М.2, адвокат из Б. и малодобни Б.Б. из Б., кога заступају мајка Т.Б. и В.Л., адвокат из Б., ради испуњења уговора, вриједност спора 180.497,51 Еура, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 081088 17 Гж од 14.6.2019. године, на сједници одржаној 19.2.2020. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Захтјев тужене А.Б. за накнаду трошкова састава одговора на ревизије, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бијељини број 80 0 П 081088 16 П од 5.10.2017. године, одбијен је тужбени захтјев тужитеља да се обавезу тужени, као наследници умрлог Г.Б., да тужитељима солидарно исплате средства уложена по основу уговора о ороченим девизним депозитима физичких лица закљученим 16.12.2013. године, уплаћених акција и уговора о пословној сарадњи и регулисању међусобних односа, закључених 16.12.2013. године и то:

-тужитељу М.М. (даље: тужитељ), на име уплаћених акција, износ од 44.738,04 Еура, са уговореном дивидендом од 6,25% почев од 16.12.2013. године до исплате и да плате порез на капиталну добит имаоцу акција; на име два депозита, износ од 49.520,40 Еура, са уговореном каматом од 6,25% од 21.1.2015. године до исплате, на ту основицу, увећану за камату за претходни период од 16.12.2013. године до 21.01.2015. године из става 3; и на име уговорених камата од 6,25% на уложене депозите од 75.052,08 Еура, за период од 16.12.2013. године до 21.1.2015. године и

-тужитељици М.М.1 (даље: тужитељица), на име уплаћених акција износ од 44.738,04 Еура, са уговореном дивидендом од 6,25% почев од 16.12.2013. године до исплате и да плате порез на капиталну добит имаоцу акција; на име депозита, износ од 41.501,03 Еура, са уговореном каматом од 6,25% од 21.1.2015. године до исплате, на ту основицу, увећану за камату за претходни период од 16.12.2013. године до 21.1.2015. године из става 3; и на име уговорених камата од 6,25% на уложени депозит од 67.033,38 Еура, за период од 16.12.2013. до 21.1.2015. године и одбијен је захтјев за накнаду трошкова поступка. Истом пресудом обавезани су тужитељи да туженој А.Б. накнади трошкове

поступка у износу од 6.680,00 КМ, а туженима Т.Б. и малодобном Б.Б., износ од 9.930,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 081088 17 Гж од 14.6.2019. године, жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев тужене А.Б. за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељи ревизијом побијају другостепену пресуду због погрешне примјене материјалног права и прекорачења тужбеног захтјева и предлажу, да се побијана пресуда преиначи и тужитељима накнаде трошкови поступка.

Тужена А.Б. у одговору на ревизију предлаже да се ревизија одбија и да се тужитељи обавезу да овој туженој накнаде трошкове састава одговора на ревизију у износу од 4.387,50 КМ, док остали тужени нису поднијели одговор на ревизију.

Ревизија није основана.

Тужитељи у тужби траже, да им тужени, као насљедници умлог Г.Б., на име уплаћених акција, са уговореном дивидендом и порезом на капиталну добит и на име уплаћеног депозита, са уговореном каматом, увећану за камату „из претходног периода...“ и на име уговорених камата на главни дуг – уложене депозите, исплате износе обрачунате као у изреци првостепене пресуде, уз накнаду трошкова поступка.

Расправљајући о тужбеном захтјеву тужитеља првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да су тужитељ М.М. (као депонент) и „Б.б.“ а.д. Б., филијала Д. (даље: Банка), дана 16.12.2013. године закључили уговор о ороченом девизном депозиту физичких лица, на основу којег су орочена ненамјенски средства у износу од 67.033,38 Еура са годишњом каматом од 6,25%, и уговор о ороченом девизном депозиту физичких лица, на основу којег су орочена ненамјенски средства депонента у износу од 8.019,46 Еура са годишњом каматом од 6,25%; да је између тужитељице М.М.1 (као депонента) и исте Банке, дана 16.12.2013. године закључен уговор о ороченом девизном депозиту физичких лица, којим су орочена ненамјенски новчана средства у износу од 67.033,38 Еура са каматом од 6,25% на годишњем нивоу; да су тужитељи (као инвеститори) и Г.Б. (као предсједника Б. Групе), дана 16.12.2013. године закључили уговор о пословној сарадњи и регулисању међусобних односа, којим се инвеститор обавезао, да ће моментом потписа уговора извршити уплату износа од 87.500,00 КМ, што по средњем курсу ЦБ БИХ износи 44.738,04 Еура, по основу емисије акција „Б. Б.“ а.д. Б. и тиме стећи аликвотни дио власништва у Банци и којим су се сагласили - да ће инвеститор своје депозите уложити у акције Банке, те је дефинисан статус инвеститора у „Б.г.“ Б. и свим њеним повезаним правним лицима и у члану 2. су набројане (у 9. тачака) гаранције повољности за инвеститора, а у члану 3. је Предсједник гарантовао, својом личном имовином, да ће уговорене бенефиције бити реализоване; да су тужитељица (као инвеститор) и „Б.б.“ истог дана закључили истоимени уговор о пословној сарадњи и регулисању међусобних односа, на основу кога се инвеститор обавезао извршити уплату истог износа од 87.500,00 КМ (по средњем курсу ЦБ БиХ 44.738,04 Еура) по основу емисије акција „Б.Б.“ а.д. Б. и тиме стећи аликвотни дио власништва у Банци, којим су у члану 2. уговорене исте повољности инвеститора (као и код тужитеља), а у члану 3. гаранција предсједника Б. групе у погледу реализације уговорених бенефиција; да су тужитељи након закључења наведених уговора 16.12.2013. године на рачун Банке уплатили износе од по 87.500,00 КМ, у сврху уплате за куповину по 25 приоритетних

кумулятивних редовних акција банке, вриједности по цијени од 3.500,00 КМ по акцији; да је рјешењем Основног суда у Бијељини број 80 0 О 062319 14 О од 25.2.2015. године, исправљеним рјешењем истог суда (исти број) од 16.3.2015. године, утврђена заоставштина умрлог Г.Б. и круг наследника на појединим дијеловима заоставштине, као у изреци рјешења; да је рјешењем Агенције за банкарство Републике Српске, број 03-1283/2014 од 26.11.2014. године, одузета дозвола за рад „Б.б.“ а.д. Б. и да је уведена привремена управа након чега је отворен ликвидациони поступак, а рјешењем Округног привредног суда у Бијељини број 59 0 Ст 030145 16 Ст 2 од 24.1.2017. године, отворен је стечајни поступак над имовином стечајног дужника „Б. Б.“ а.д. Б; да је стечајни управник, на испитном рочишту од 12.4.2017. године, признао потраживања: тужитељу у износу од 193.471,55 КМ, по основу депозита и у износу од 87.500,00 КМ по основу акција и тужитељици, у износу од 89.329,41 КМ по основу депозита и у износу од 87.500,00 КМ по основу акција; и да су тужитељи тужбу у овој правној ствари поднели 10.11.2016. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио, да предметни уговори о пословној сарадњи и регулисању међусобних односа имају елементе уговора о посредовању, који садрже елементе: уговора о налогу и уговора о дјелу, а не уговор о јемству (тима ни о супсидијарном јемству), те да се сагласно одредби члана 163. Закона о наслеђивању („Службени гласник Републике Српске“ број 1/09 до 82/19, даље: ЗН), не може прихватити основаним приговор тужених, о недостатку њихове легитимације у овоме спору. Налазећи, да је предник тужених, који је знао и морао знати за финансијско стање Банке, био у обавези обавијестити тужитеље (као налогодаце) о свим околностима које су му биле познате - које су од значаја за заснивање предметног уговорног односа, па пошто то није учинио, да би тужитељи из основа спорног материјално правног односа имали право на накнаду штете. Међутим, како је тужба по том основу преурађена (с обзиром да је тужитељима у стечајном поступку признато предметно потраживање), првостепени суд је, позивом на напријед наведену законску одредбу, на одредбу члана 813. и одредбе чланова 1004. до 1008. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), захтјев тужитеља одбио.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења првостепеног суда, па је налазећи да предметни уговори немају елементе уговора о посредовању и да, ако су ваљани ти уговори, били би ваљани и уговори о јемству (који су акцесорне природе). Према становишту тога суда, основно питање за ваљаност предметних уговора је, да ли је Г.Б. имао овлашћење за закључење тих уговора, с обзиром да је исте потписао лично, и да потпис није овјерен печатом Групаације, у чије име је уговор закључен и да се стога, не може сматрати да су уговори закључени од стране овлашћеног лица, слиједом чега у смислу одредбе члана 88. став 1, 2. и 3. ЗОО, не производе правно дејство. Код таквог стања ствари и чињенице, да нема доказа да је заступано лице уговор накнадно одобрило, нити да су тужитељи тражили од неовлашћено заступаног то одобрење, исти суд налази да нема пуноважне и доспјеле обавезе из уговора и да су у смислу одредбе члана 46. став 2. и члана 47. ЗОО (с обзиром да је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодређен и неодредви), у вези са чланом 107. истог закона и да су стога, предметни уговори ништави.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита.

Тужитељи тужбени захтјев темеље на тврдњи, да су са предником тужених, покојним Гаврилом Бобаром закључили наведене уговоре о пословној сарадњи и регулисању међусобних односа, да су своје обавезе из уговора извршили, а да друга уговоорна страна није извршила уговором преузете обавезе, па како је предник тужених у међувремену умро, а тужитељима је гарантовао својом личном имовином за реализацију уговора, са уговореним повољностима за тужитеље, захтјевом траже исплату износа назначених у изреци првостепене пресуде.

Наиме, уговорне стране у предметним уговорима о пословној сарадњи закљученом 16.12.2013. године су тужитељи (као инвеститори) и Г.Б., као предсједник „Б.Г.“. Предмет уговора је, дефинисање статуса тужитеља у „Б.Г.“ и свим њеним повезаним лицима; обавеза тужитеља да моментом потписа тих уговора уплате износе назначене у члану 1. став 3. уговора, у сврху емисије (куповине) преференцијалних кумулативних акција Банке, које гласе на име и тиме стекну аликвотне дијелове власништва у Банци и повољности у чланицама „Б.Г.“ које су набројане у члану 2. тих уговора.

Предметни уговор о пословној сарадњи од 16.12.2013. године, по оцјени овога суда, садржи у себи два уговора: уговора, којим су тужитељи (као инвеститори) и Г.Б., као предсједник „Б.Г.“, дефинисали статус тужитеља у „Б.Г.“ и свим њеним повезаним лицима, са правима и обавезама из члана 1. и 2. уговора и уговора о јемству закљученог између истих уговорних страна (члан 3. предметних уговора), којим Г.Б. јемчи својом личном имовином да ће бенефиције (у корист тужитеља), из члана 2. бити реализоване.

У погледу првог уговора, који је у име и за рачун “Б.Г.” потписао Г.Б., чије се испуњење овдје тражи, тужени нису уговорне стране, слиједом чега у погледу захтјева заснованог на тим уговорима, нису ни пасивно легитимисани. У односу на други уговор, о јемству, којим је за испуњење обавеза из члана 2. уговора, својом личном имовином јемчио Г.Б., тужени (као његови законски наследици), који одговарају у складу са чланом 163. ЗН, су пасивно легитимисани.

Полазећи од тога, да се јемац обавезује према повјериоцу да ће испунити пуноважну и доспјелу обавезу дужника ако овај то не учини (члан 997. ЗОО), правилно другостепени суд закључује да је у конкретном случају потребно утврдити да ли је обавеза из уговора о пословној сарадњи за коју је дата гаранција, пуноважна и доспјела.

Свака облигација да би била пуноважна мора бити могућа, допуштена и одређена, односно одредива (члан 46. став 2. ЗОО). Облигација треба да је настала из пуноважног уговора, или да је уопште пуноважна.

Уговори о пословној сарадњи које је у име и за рачун „Б.Г.“ закључио Г.Б., нису овјерени печатом „Б.Г.“, нити су тужитељи доказали да је Г.Б. имао овлаштење за закључење тих уговора, или да су тужитељи накнадно тражили одобрење за закључење уговора од господара посла „Б.Г.“. Из наведеног произлази, да је Г.Б. неовлаштено заступао „Б.Г.“ приликом закључења предметних уговора, то јесте, да је поступао као заступник без овлаштења, што има за последицу да се сматра да ти уговори нису ни закључени (члан 88. став 3. ЗОО), односно да нису пуноважни, а тиме ни обавезе из наведених уговора, како је правилно судио и другостепени суд.

Слиједом тога, а имајући у виду природу обавеза за које је јемчио предник тужених, по налажењу овога суда, нису закључени ни пуноважни уговори о јемству из члана 997. ЗОО. Из тих разлога и из начина на који су дефинисане обавезе из члана 2. уговора о пословној сарадњи, које је требало испунити према тужитељима, за које се јемчи (тачка 1. сигурност поврата улога, тачка 2. гаранција фиксне цијене акција на Бањалучкој берзи, тачка 3. сигурност исплате дивиденде, тачка 4. валутна клаузула, тачка 5. продаја акција на Бањалучкој берзи у року од три дана, тачка 6. плаћање пореза на капиталну добит, тачка 7. додатни попусти, тачка 8. додјељивање VIP статуса на нивоу Групе, тачка 9. додатне погодности), произлази - да нису пуноважне ни те обавезе, јер се не може утврдити да су могуће, допуштене и одређене, односно одредиве, нити се може утврдити њихова доспјелост.

Зато, чињеница да су тужитељи извршили уплату напријед наведених износа, по уговору који је закључен без овлаштења, не значи да су предметни уговори о пословној сарадњи постали пуноважни, јер се ништавост не може конвалидирати. Ништавост уговора дјелује од самог почетка (ex tunc) и има за посљедицу укидање свих правних учинака које је уговор произвео, па се сматра да никада није ни закључен.

Ни околност, да су тужитељи евидентирани код Централног регистра хартија од вриједности као власници одређеног броја преференцијалних кумулативних акција „Б.б.“, не значи, како погрешно ревидент сматра, да је тиме дато прећутно одобрење за закључење уговора од стране „Б.Г.“ него, да тај број акција омогућава тужитељима да под одређеним условима који важе и за остале акционаре остварује евентуална права у стечајном поступку над имовином Банке.

С обзиром на наведено, без значаја је за правилност побијане пресуде указивање ревизије да Банка (која и није уговорна страна у предметним уговорима) „пуноважну и доспјелу обавезу“, није исплаћивала тужитељима.

Не могу се прихватити основаним наводи ревизије да је другостепени суд, тиме што је нашао да су ништави наведени уговори о пословној сарадњи и регулисању међусобних односа, које је исти суд квалификовао уговорима о јемству (како су те уговоре, правно квалификовали и тужитељи), прекорачио тужбени захтјев, јер је дужност суда да на правилну примјену материјалног права и на ништавост уговора, пази по службеној дужности.

Интерпретацијом дијелова образложења побијане пресуде у ревизији, ревиденти изводе погрешан закључак, да је образложење побијане одлуке контрадикторно и да је другостепени суд погрешно тумачио предметне уговоре, на штету тужитеља.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије, нису од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде.

Слиједом наведеног, а на основу одредбе члана Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13), одлучено је као у изреци.

Одбијен је захтјев тужене А.Б. за накнаду трошкова састава одговора на ревизију у износу од 4.387,50 КМ, јер исти у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП, не представља неопходну радњу у поступку која је утицала на одлуку по ревизији.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић